

PRAKTICKÉ POSTUPY OBNOVY A KONZERVACE STAVEBNÍHO DÍLA MINULOSTI

E) OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

E1) SLOHOVÉ ÚPRAVY GOTICKÉ

E2) SLOHOVÉ ÚPRAVY RENESANČNÍ

E3) SLOHOVÉ ÚPRAVY BAROKNÍ A 19.STOLETÍ

E4) PORUCHY, TECHNOLOGIE ÚPRAV

Prof. Ing. arch. Akad. arch. Václav Girsá,

Ing. arch. Tomáš Efler, 2011

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

TYPY PRŮZKUMŮ OMÍTEK:

A) Identifikace stáří omítek (SHP)

B) Materiálový průzkum:

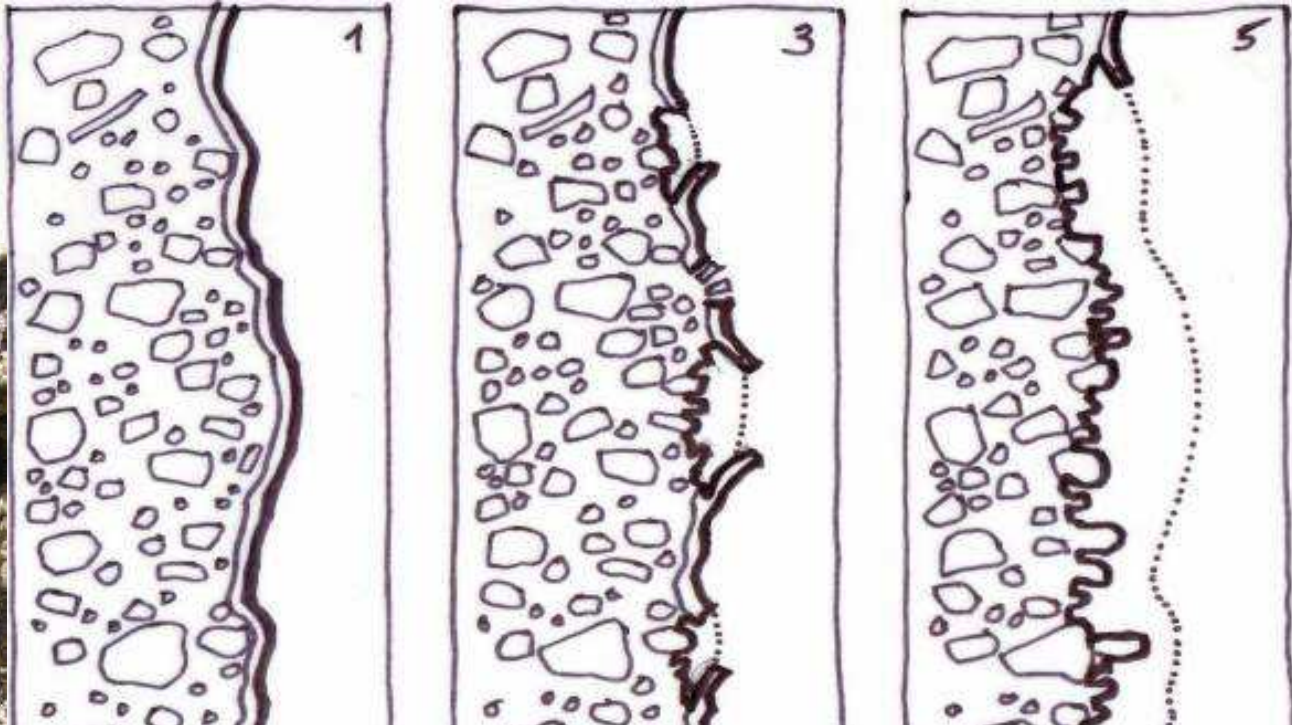
- Složení a struktura omítek
- Vlhkost a zasolení
- Barevnost
- Vyhodnocení stupně degradace (vizuálně – empiricky + exaktní měření)

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

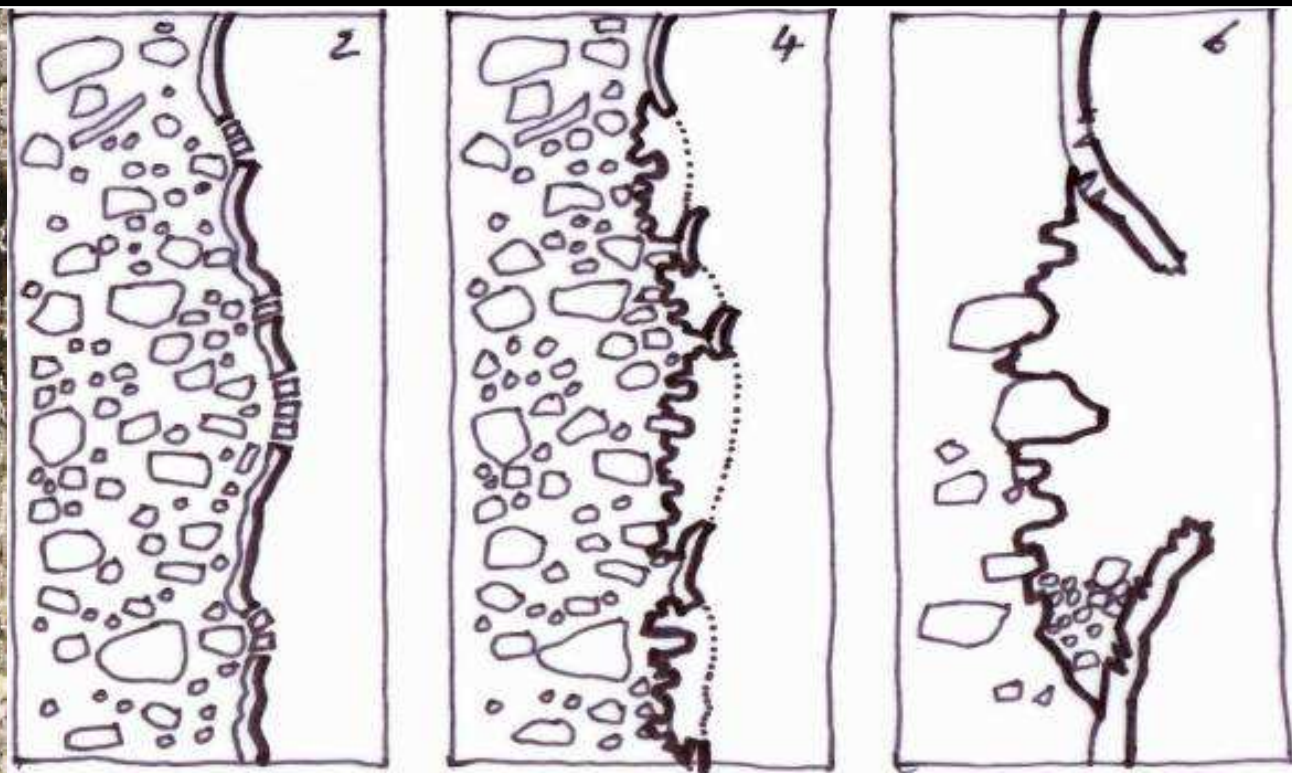
DEGRADACE OMÍTEK:

- **Kvalita omítky a výchozích komponentů (charakter podkladu, složení, technologické okolnosti)**
- **Stáří omítky (délka vystavení degradativním vlivům – změny teploty a střídání mrazových cyklů, proměnlivá vlhkost, agresivita ovzduší.....)**
- **Vlivy ze stavby vlastní (statické poruchy, havárie inženýrských sítí vně i uvnitř domu apod.)**
- **Vnější negativní okolnosti (negativní zásahy do okolí, např. dynamické zatížení stavby.....)**

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Postup degradace omítky

Děčín

Typy poruch a projevy degradace omítek

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

**Typy poruch a projevy degradace omítek:
Postupné vyplavování pojiva a povrchová eroze
(smytí nátěrů či narušení povrchové vrstvy omítky
- uvnitř zůstává omítka stabilní a pevná**

Č. Krumlov

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace omítek:

- **Odpojení omítky od podkladu, vyklonění kry**
- **Pád nezajištěných omítkových ker**

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace omítek:

- Odpojení omítky od podkladu, vnitřní rozvolnění omítky
- Pád omítkových ker a vysypávání nesoudržné hmoty

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace omítek:
- Statické, dilatační nebo technologické praskliny

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace omítek:

- **Mechanické poškození (přestavby, napekování omítky před nahozením nové omítkové vrstvy)**
- **Biologické napadení (řasy, mechy lišejníky)**

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace:
Zvýšená vlhkost: vztlínající vlhkost, poruchy izolací,
poruchy inženýrských sítí vně i uvnitř budovy,
havárie (prasklá potrubí, záplavy)

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace omítek:

SALINITA ZDIVA - SALINITA OMÍTEK

Zdroje zasolení: močůvka, hnojení polí, posyp chodníků a komunikací apod.

HISTORICKÉ OMÍTKY CHRÁNÍME, KONZERVUJEME
A CITLIVĚ (NA ZÁKLADĚ ZNALOSTÍ) OBNOVUJEME

Konsolidace omítek napouštěním konzervační látky – u vápenných omítek použití vápenné vody (barytové vody), nevhodné napouštění nekompatibilním materiálem (např. organokřemičitany)

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Záchranné zajištění odpojených ploch omítek podtmelením okrajů a injektáží dutin vápenným štukem – provádí restaurátor nebo jím vyškolená osoba

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

**Prvotní zajištění ohrožených omítek pomocí přelepů
Záchranné zajištění odpojených ploch omítek
podtmelením okrajů a injektáží dutin vápenným
štukem – provádí restaurátor**

**Prvotní zajištění ohrožených omítek pomocí přelepů
Záchranné zajištění odpojených ploch omítek
podtmelením okrajů a injektáží dutin vápenným
štukem – provádí restaurátor**

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

**Pekovaná omítka
Pek –zásek do omítky pro zlepšení přilnavosti uvažované
další omítkové vrstvy**

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

**Tmelení peků v rámci stabilizace omítkových vrstev
při restaurování malířské výzdoby interiéru**

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

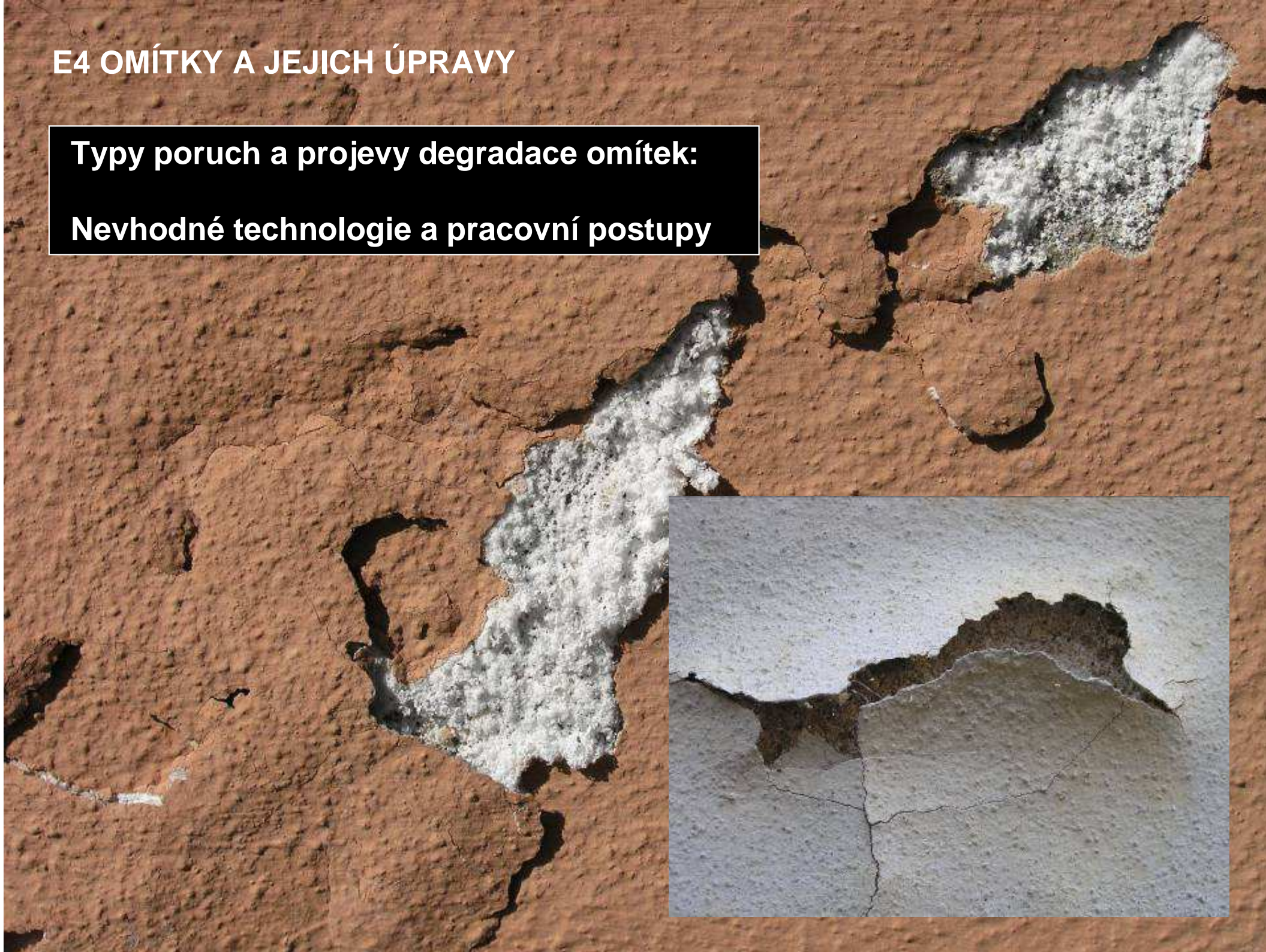

Eliminace zasolení – obětovaná omítka, buničínové zábaly apod.

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace omítek:

Nevhodné technologie a pracovní postupy

Typy poruch a projevy degradace omítek:

Nevhodné technologie a pracovní postupy

Sanační omítky neodstraňují vlhkost – pouze dočasně eliminují viditelné vnější znaky provlhčení konstrukce v místě aplikace

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

**Typy poruch a projevy degradace omítek:
Použití nevhodné technologie s aplikací
sanační omítky (destrukce po několika
letech)**

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Typy poruch a projevy degradace omítek:

Nevhodné technologie a pracovní postupy

**Spojení salinity se zvýšenou vlhkostí
(transport solí vzlínáním vody)**

**Efektivní odstranění zvýšené vlhkosti je podmíněno odstraněním příčin
a nikoliv důsledků!!!!**

Zjištění a odstranění příčin je klíčovou podmínkou úspěchu : vnější vlivy, poruchy izolací, narušení režimu spodní stavby, havárií inženýrských sítí, špatným technickým řešením úpravy objektu (nevhodné izolace či zabetonované podlahy v suterénu či přízemí, nevhodné, zejména sanační a cementové omítky) nevhodné typy provozů, absence větrání a pod.....

Typy poruch a projevy degradace omítek:

Důsledky nevhodné technologie při rekonstrukci vnitřních omítek: biologické napadení, způsobené nepatřičným nastavováním omítek cementem

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Materiálová kompatibilita versus nesourodost
Nesourodost vlastností materiálu tradičního a moderního je dána zásadními odlišnostmi nejen fyzikálních vlastností, ale i vizuální, estetickou charakteristikou a neschopnosti stejnoměrného stárnutí zcela odlišných materiálů

OMÍTKA TRADIČNÍ

OMÍTKA SANAČNÍ

Zachování tradičních technologií je podmínkou zachování historického stavebního fondu

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Soudobé stavebnictví usiluje o zjednodušení a zrychlení výstavby a odpoutání od závislosti na klimatických podmínkách

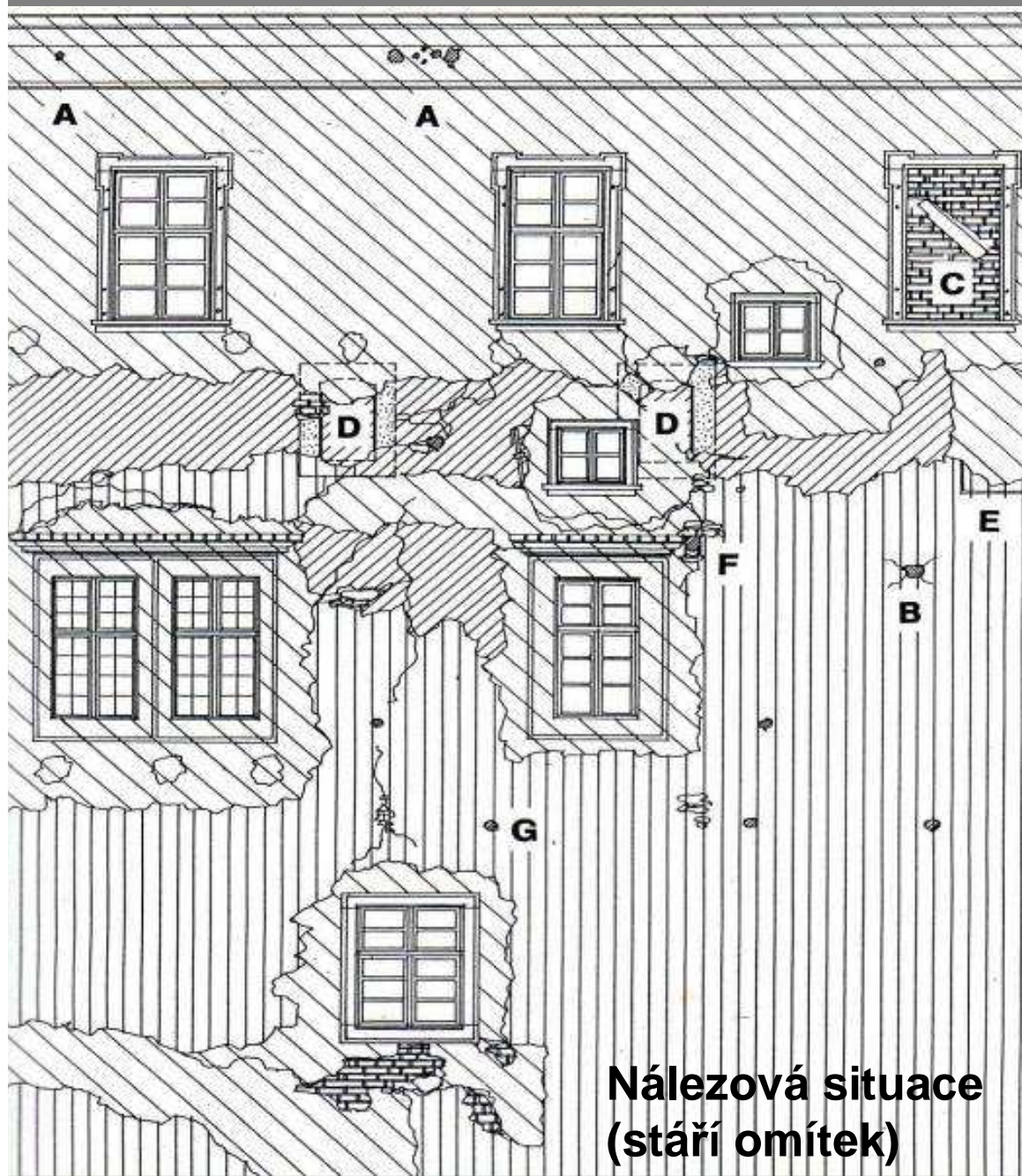
Rozvojem nových technologií se rychle vzdaluje od principů tradičního stavebnictví

O zachování tradičních technologií a stavebních a řemeslných postupů je nutné usilovat společnou a cílevědomou aktivitou všech, kterým leží na srdci osud kulturního dědictví

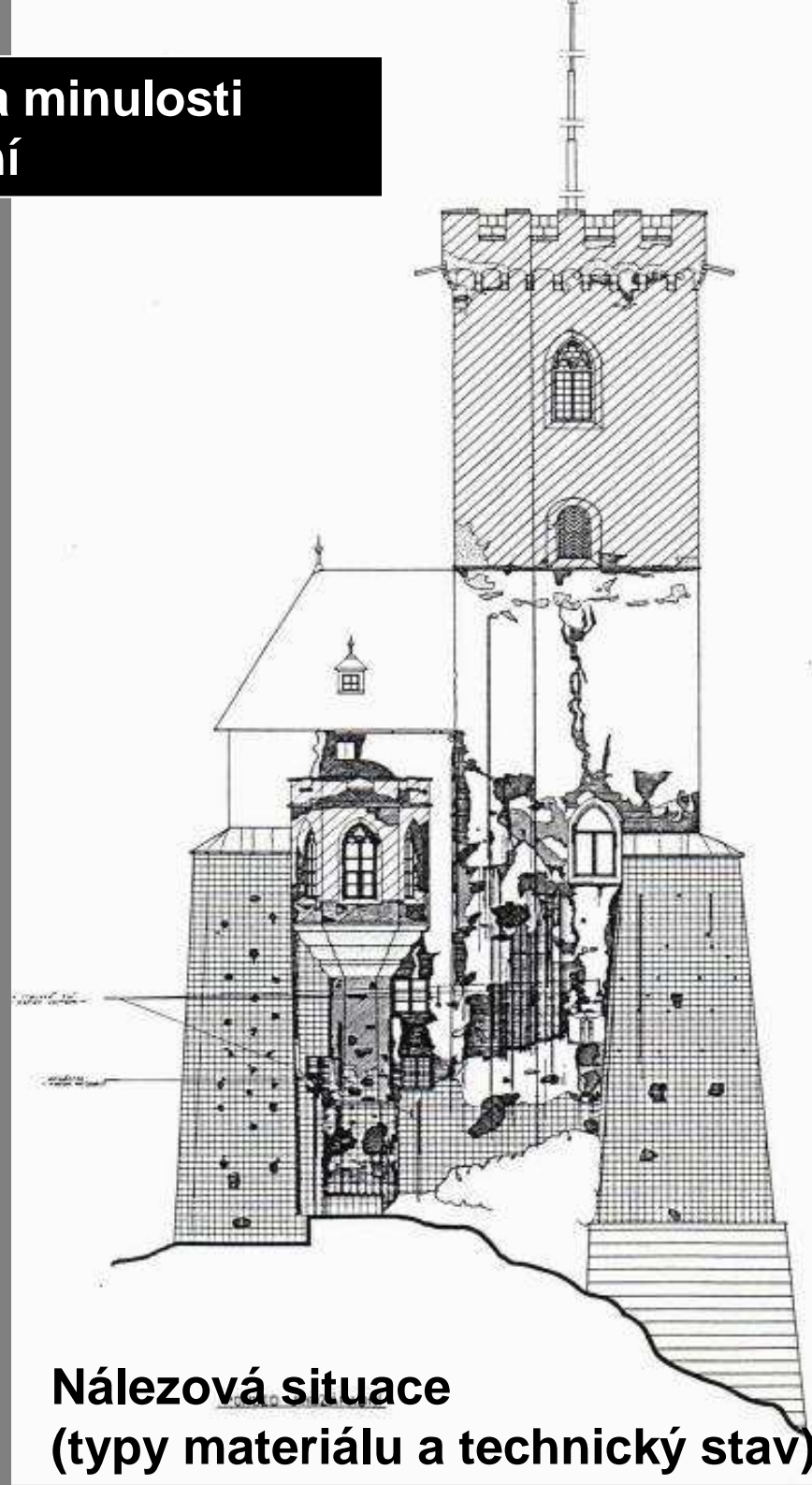

Mnohohvrstvnatost a složitost stavebního díla minulosti

Význam odbornosti - Význam poznání

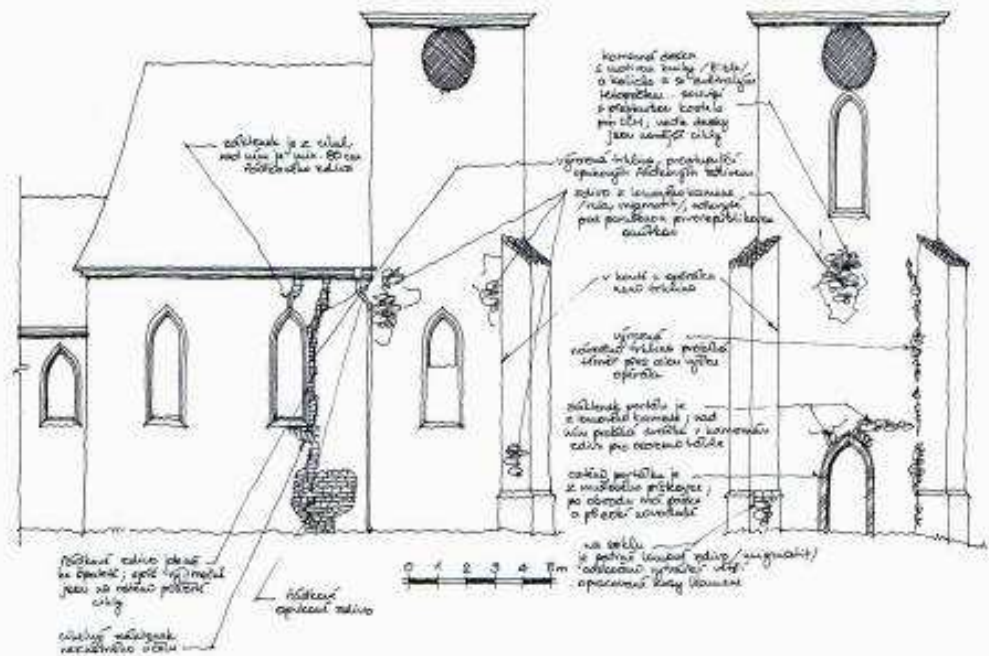
Nálezová situace
(stáří omítek)

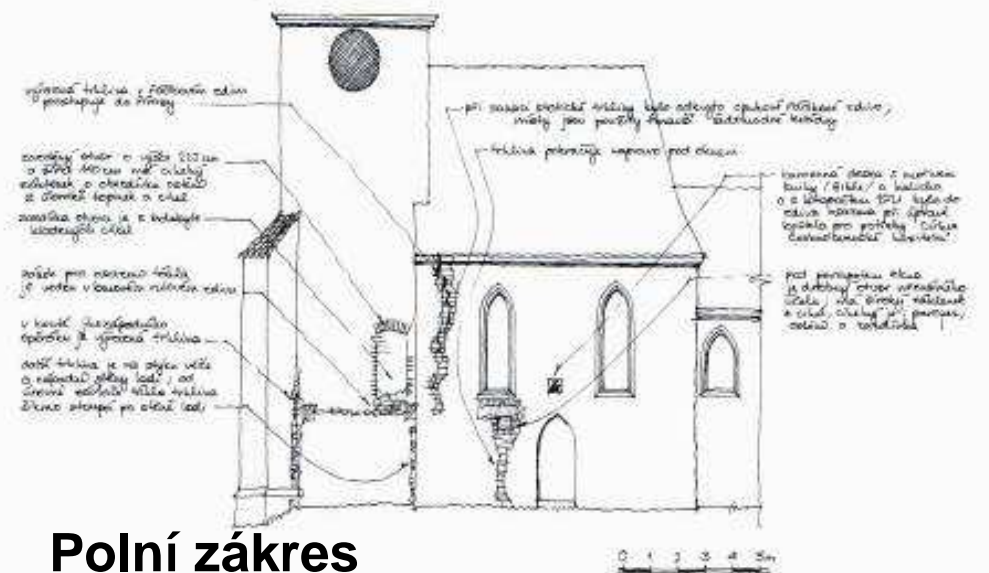
Nálezová situace
(typy materiálu a technický stav)

Mnohovrstevnatost a složitost stavebního díla minulosti

Význam odbornosti - Význam poznání

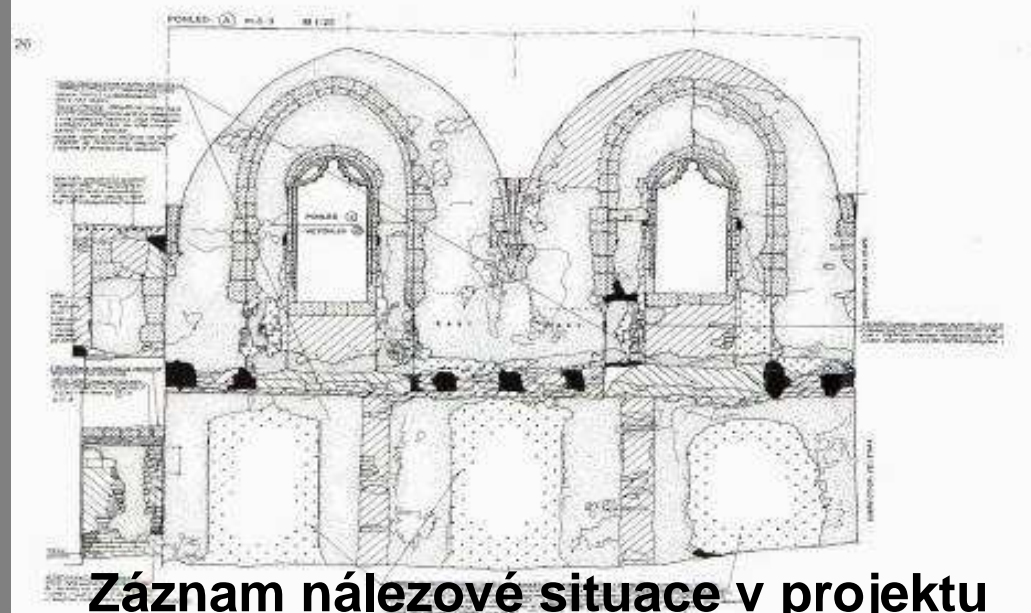
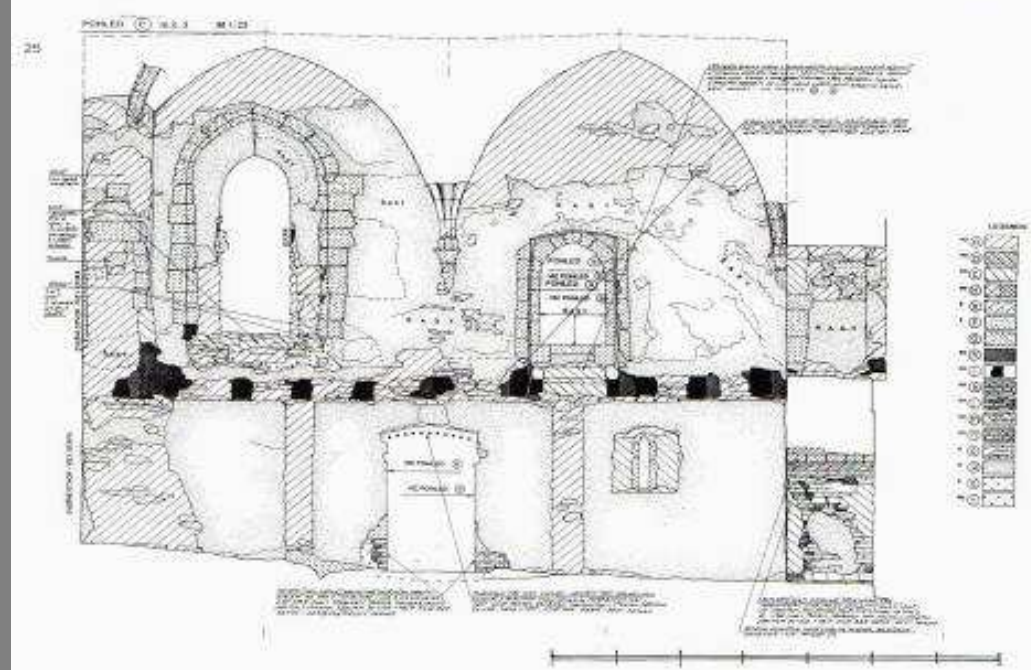

Obr. 6: Malá, kostel sv. Jana Křtitele, severní strana kostela a západní strana věže s vyznačením a popisem nálezů při opravách (kresba K. Křížek ml.).

Polní zákres

Obr. 7: Malá, kostel sv. Jana Křtitele, jižní strana kostela s vyznačením a popisem nálezů při opravách (kresba K. Křížek ml.).

Záznam nálezové situace v projektu

Stavební památky představují natolik rozmanité, složité a vrstevnaté struktury, že pro jejich obnovu nelze stanovit jednoduchý univerzální návod.

O to více je nutné projevovat opatrnost a respektovat diferencovaně podle charakteru (hodnotového potenciálu) každé jednotlivé památky obecné zásady, které směřují k zachování hmotné substance stavebního díla a k jeho citlivé interpretaci

Obnova památky je tvůrčím procesem mimořádné společenské závažnosti

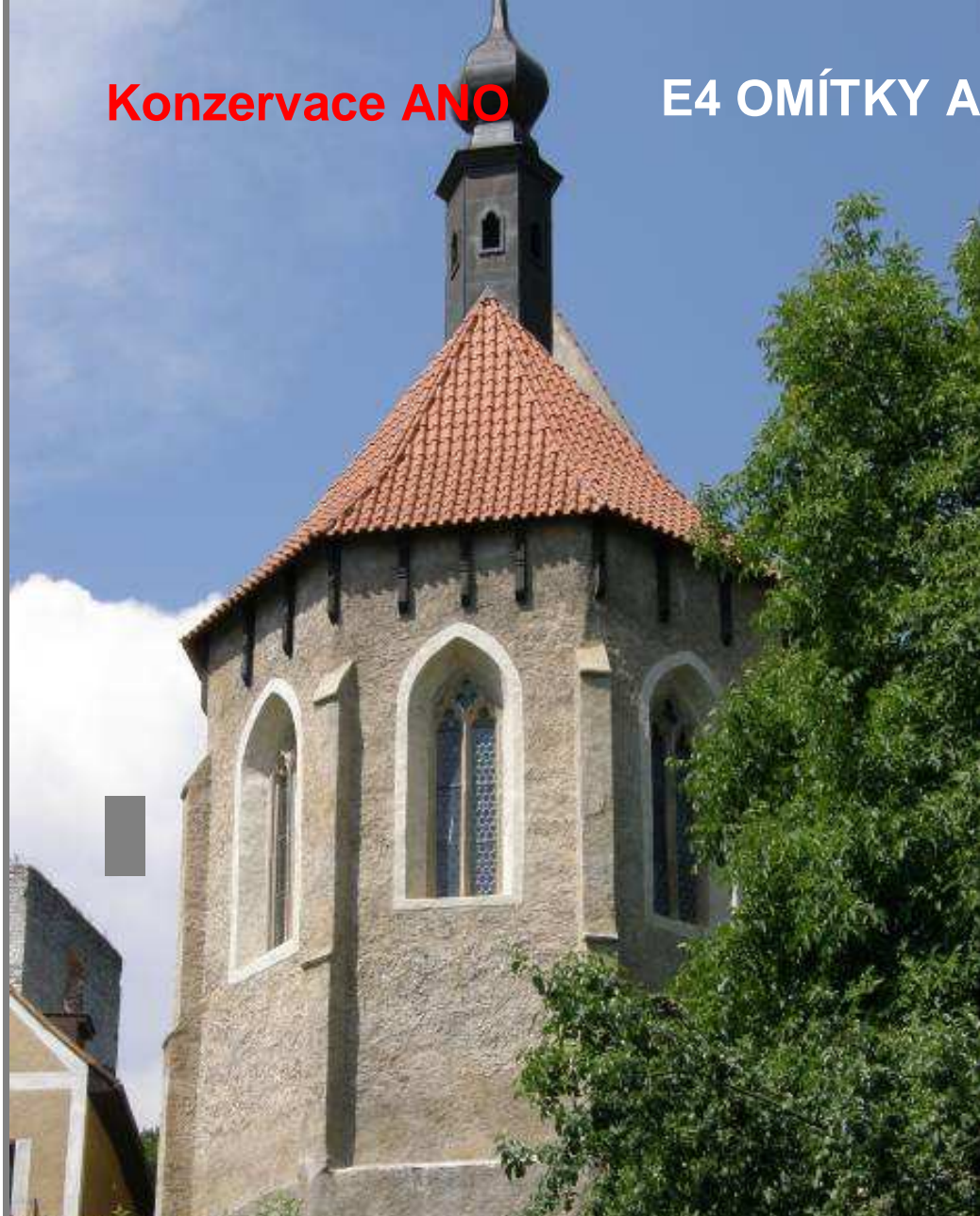
(šetrnost, respekt k vývojové vrstevnatosti, diferencovaný přístup, celistvá interpretace...)

**TO CO JEDNOU ZANIKNE JE NENÁVRATNĚ
– TO ZNAMENÁ JEDNOU PRO VŽDY DEFINITIVNĚ
ZTRACENO**

Konzervace ANO

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Renovace NE

NUTNOST OCHRANY A VĚROHODNÉ, CELISTVÉ PRESENTACE

Rabí

Stará Boleslav

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

Konzervace ANO

Renovace NE

NUTNOST OCHRANY A VĚROHODNÉ, CELISTVÉ PRESENTACE

Zlatá Koruna

Marienthal

E4 OMÍTKY A JEJICH ÚPRAVY

- **Doporučená literatura:**

- Mencil, V.; Výtvarný vývoj středověkých omítek, Orbis Praha, 1968
- Girsá, V.; Obnova dvorních průčelí purkrabského paláce státního hradu Bezděz, in Zprávy památkové péče 54, 1994, č .4, s. 109 – 116
- Girsá, V., Hanzl, M.; K barevnosti památek na počátku 21. století, in Zprávy památkové péče 65, 2005, č. 5, s. 216 - 230
- Michoinová, D.; Otazníky kolem sanačních omítek, In: Zprávy památkové péče 65, 2005, č. 4
- Michoinová, D.; Konsolidace vápennou vodou I., In: Zprávy památkové péče 62, 2002, č. 5
- Michoinová, D.; Technologické souvislosti péče o historické omítané fasády, In: Zprávy památkové péče 65, 2005, č. 3, s. 216 - 230
- Michoinová, D.; Příprava vápenných malt v péči o stavební památky, ČKAIT, Praha, 2006
- Girsá, V., Hanzl, M., Jerie, P., Michoinová, D.; Konzervace jižního průčelí Horního hradu zámku v Českém Krumlově, ČKAIT, Praha , 2008